

Υπόθεση C-324/23 [Myszak] ¹

Σύνοψη αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

25 Μαΐου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Πολωνία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

26 Οκτωβρίου 2022

Ενάγοντες:

OF

EI

RI

Εναγομένη:

Getin Noble Bank S.A.

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Οι ενάγοντες συνήψαν ως καταναλωτές σύμβαση ενυπόθηκου δανείου συνδεδεμένου με CHF (ελβετικό φράγκο) με την εναγομένη τράπεζα χωρίς, μέχρι σήμερα, να έχουν καταβάλει όλες τις συμφωνηθείσες δόσεις. Ζήτησαν να αναγνωριστεί ότι η εν λόγω σύμβαση περιέχει καταχρηστικές ρήτρες, να κηρυχθεί η σύμβαση άκυρη και να υποχρεωθεί η τράπεζα να επιστρέψει τις καταβληθείσες μηνιαίες δόσεις.

Δεδομένου ότι η εναγομένη τράπεζα είχε τεθεί υπό αναγκαστική εξυγίανση, οι ενάγοντες υπέβαλαν αίτηση ασφαλιστικών μέτρων συνιστάμενων σε αναστολή της καταβολής των επόμενων μηνιαίων δόσεων του δανείου, οι οποίες δεν θα

¹ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

μπορούσαν πλέον να επιστραφούν λόγω της θέσης της εναγόμενης τράπεζας υπό εξυγίανση και της επικείμενης κήρυξής της σε πτώχευση.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Συμβατότητα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, καθώς και με το άρθρο 70, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2014/59/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου διατάξεων του εθνικού δικαίου, σύμφωνα με τις οποίες δεν επιτρέπεται, έναντι τράπεζας η οποία έχει τεθεί υπό αναγκαστική εξυγίανση, να γίνει δεκτή αίτηση καταναλωτή για την έκδοση προσωρινής διαταγής (ασφαλιστικά μέτρα) περί αναστολής, όσο διαρκεί η δίκη, της υποχρεώσεως καταβολής των δόσεων δανείου που απορρέουν από σύμβαση πιστώσεως που πιθανολογείται ότι θα κηρυχθεί άκυρη από το δικαστήριο λόγω της απάλειψης καταχρηστικών ρητρών από αυτήν, για τον λόγο και μόνον ότι η εν λόγω τράπεζα τελεί υπό αναγκαστική εξυγίανση.

Προδικαστικό ερώτημα/Προδικαστικά ερωτήματα

Έχουν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, υπό το πρίσμα των αρχών της αποτελεσματικότητας και της αναλογικότητας[,] καθώς και το άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχεία β' και ζ', και το άρθρο 70, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2014/59/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπεται να γίνει δεκτή η αίτηση καταναλωτή η οποία στρέφεται κατά τράπεζας υπό αναγκαστική εξυγίανση και με την οποία ζητείται από το δικαστήριο η έκδοση προσωρινής διαταγής (ασφαλιστικά μέτρα) περί αναστολής, όσο διαρκεί η ένδικη διαδικασία, της υποχρεώσεως καταβολής κεφαλαίου και τόκων δυνάμει συμβάσεως πιστώσεως που πιθανολογείται ότι θα κηρυχθεί άκυρη από το δικαστήριο λόγω της απάλειψης καταχρηστικών ρητρών από αυτήν, για τον λόγο και μόνον ότι η εν λόγω τράπεζα τελεί υπό αναγκαστική εξυγίανση;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και νομολογία του Δικαστηρίου

Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 169, παράγραφος 1.

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 38.

Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές:

τέταρτη, εικοστή πρώτη και εικοστή τέταρτη αιτιολογικές σκέψεις, άρθρο 6, παράγραφος 1, και άρθρο 7, παράγραφος 1.

Οδηγία 2014/59/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση της οδηγίας 82/891/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ, 2011/35/ΕΕ, 2012/30/ΕΕ και 2013/36/ΕΕ, καθώς και των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και (ΕΕ) αριθ. 648/2012, αιτιολογικές σκέψεις 50, 130, άρθρα 34 και 70.

Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές: τέταρτη, εικοστή πρώτη και εικοστή τέταρτη αιτιολογικές σκέψεις, άρθρο 6, παράγραφος 1, και άρθρο 7, παράγραφος 1.

Αποφάσεις του Δικαστηρίου:

της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Francisco Gutiérrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 και C-308/15, ECLI:EU:C:2016:980),

της 14ης Ιουνίου 2012, Banco Español de Crédito SA (C-618/10, EU:C:2012:349),

της 19ης Ιουνίου 1990, Factortame (C-213/89, EU:C:1990:257),

της 11ης Ιανουαρίου 2001, Siples (C-226/99, EU:C:2001:14),

της 13ης Μαρτίου 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163),

της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189),

της 14ης Μαρτίου 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164),

της 26ης Ιουνίου 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:1990:257),

της 5ης Μαΐου 2022, Banco Santander SA κατά J.A.C. (C-410/20, ECLI:EU:C:2022:351).

Διάταξη της 26ης Οκτωβρίου 2016, Ismael Fernández Oliva (συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-568/14 έως C-570/14, EU:C:2016:828).

Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Juliane Kokott της 19ης Νοεμβρίου 2020, Banco de Portugal, Fondo de Resolución, Novo Banco SA κατά VR (C-504/19, ECLI:EU:C:2020:943).

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Το άρθρο 385¹ του *ustawa – Kodeks cywilny* (νόμος περί αστικού κώδικα), της 23ης Απριλίου 1964, στο εξής: ΑΚ, έχει ως εξής:

«1. Οι ρήτρες συμβάσεως συναπτόμενης με καταναλωτή οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή αν διαμορφώνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατά τρόπο που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη και πλήττει σοβαρά τα συμφέροντά του (μη επιτρεπτές συμβατικές ρήτρες). Τούτο δεν ισχύει για ρήτρες που καθορίζουν τις κύριες παροχές των συμβαλλομένων μερών, ιδίως την τιμή ή την αμοιβή, εφόσον είναι διατυπωμένες με σαφήνεια.

2. Στην περίπτωση που μια συμβατική ρήτρα δεν είναι δεσμευτική για τον καταναλωτή σύμφωνα με την παράγραφο 1, η σύμβαση παραμένει κατά τα λοιπά δεσμευτική για τα συμβαλλόμενα μέρη.

3. Ως συμβατικές ρήτρες που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως νοούνται εκείνες επί του περιεχομένου των οποίων δεν μπόρεσε να ασκήσει πραγματική επιρροή ο καταναλωτής. Αυτό ισχύει ιδίως για συμβατικές ρήτρες οι οποίες προέρχονται από γενικούς όρους συναλλαγών που προτάθηκαν στον καταναλωτή από τον αντισυμβαλλόμενο του.

4. Το βάρος αποδείξεως του ισχυρισμού ότι η ρήτρα αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως φέρει εκείνος που τον προβάλλει.»

Το άρθρο 405 ΑΚ έχει ως εξής:

«Όποιος αποκόμισε περιουσιακό όφελος χωρίς νόμιμη αιτία με ζημία άλλου υποχρεούται να αποδώσει την ωφέλεια σε είδος και, αν αυτό δεν είναι δυνατόν, να επιστρέψει την αξία της.»

Το άρθρο 410 ΑΚ έχει ως εξής:

«1. Οι διατάξεις των προηγούμενων άρθρων έχουν, μεταξύ άλλων, εφαρμογή σε περίπτωση αχρεωστήτως καταβληθείσας παροχής.

2. Αχρεώστητη είναι η παροχή που εκπληρώθηκε χωρίς να υπάρχει τέτοια υποχρέωση ή χωρίς να υπάρχει υποχρέωση έναντι του προσώπου προς το οποίο εκπληρώθηκε ή εφόσον εξέλιπε η αιτία της ή εάν ο σκοπός της παροχής δεν επετεύχθη ή η νομική πράξη που επιβάλλει την παροχή κρίθηκε άκυρη και δεν αποκαταστάθηκε το κύρος της μετά την εκπλήρωση της παροχής.»

Το άρθρο 189 του *ustawa – Kodeks postępowania cywilnego* (νόμου περί θεσπίσεως κώδικα πολιτικής δικονομίας), της 17ης Νοεμβρίου 1964 (στο εξής: ΚΠολΔ).

Το άρθρο 730¹ ΚΠολΔ έχει ως εξής:

«1. Κάθε διάδικος δύναται να ζητήσει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύει την ύπαρξη *prima facie* της απαιτήσεώς του και του εννόμου συμφέροντος να ζητήσει τη λήψη των μέτρων αυτών.

2. Το συμφέρον να ζητηθεί η λήψη ασφαλιστικών μέτρων υφίσταται όταν η μη λήψη των συγκεκριμένων μέτρων θα εμπόδιζε ή θα παρακώλυε σοβαρά την εκτέλεση της αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί στην οικεία υπόθεση ή θα εμπόδιζε ή θα παρακώλυε σοβαρά με οποιονδήποτε άλλο τρόπο την επίτευξη του σκοπού της διαδικασίας στην εν λόγω υπόθεση.

2¹[παραλειπόμενα] Θεωρείται ότι υφίσταται έννομο συμφέρον για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων όταν αιτών είναι ο ενάγων που ζητεί την πραγματοποίηση πληρωμής στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής κατά την έννοια του *ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym oóźnieniom w transakcjach handlowych* [νόμου της 8ης Μαρτίου 2013 για την αντιμετώπιση των υπερβολικών καθυστερήσεων στις εμπορικές συναλλαγές] και όταν η αξία της συναλλαγής δεν υπερβαίνει τις εβδομήντα πέντε χιλιάδες PLN, δεν έχει προηγηθεί διακανονισμός και έχουν παρέλθει τουλάχιστον τρεις μήνες από την ημερομηνία κατά την οποία το ποσό κατέστη απαιτητό.

3. Όταν αποφαινεται επί αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, το δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα συμφέροντα των διαδίκων κατά τρόπο που να εξασφαλίζει στον δικαιούχο επαρκή έννομη προστασία και να μην υποχρεώνει τον οφειλέτη περισσότερο από ό,τι είναι αναγκαίο.»

Το άρθρο 731 ΚΠολΔ,

Το άρθρο 755 ΚΠολΔ έχει ως εξής:

« 1. Όταν η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων δεν αφορά χρηματικές απαιτήσεις, το δικαστήριο διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα τα οποία κρίνει κατάλληλα υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, χωρίς να αποκλείει τη λήψη των ασφαλιστικών μέτρων που προβλέπονται για τις χρηματικές απαιτήσεις. Ειδικότερα, ο δικαστής δύναται:

- 1) να καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών ή των συμμετεχόντων στη σχετική διαδικασία εκτελέσεως για τη διάρκεια της διαδικασίας·
- 2) να απαγορεύσει την εκποίηση περιουσιακών στοιχείων ή δικαιωμάτων που αφορά η εν λόγω διαδικασία·
- 3) να αναστείλει την εν λόγω διαδικασία ή οποιαδήποτε άλλη διαδικασία για την εκτέλεση της σχετικής αποφάσεως· [...].»

Το άρθρο 146 του *ustawa – Prawo upadłościowe* (νόμου περί αφερεγγυότητας), της 28ης Φεβρουαρίου 2003

Το άρθρο 135 του *ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji* (νόμος σχετικά με

το Ταμείο Τραπεζικών Εγγυήσεων, το σύστημα εγγύησης των καταθέσεων και την αναγκαστική εξυγίανση), της 10ης Ιουνίου 2016 στο εξής: BFGU, ιδίως παράγραφος 4:

«4. Κατά τη διάρκεια της αναγκαστικής εξυγίανσης, δεν επιτρέπεται η κίνηση διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης και διαδικασίας για την εξασφάλιση απαιτήσεων κατά της οντότητας που τελεί υπό εξυγίανση.»

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Ο ΟF και οι γονείς του, RI και EI, συνήψαν το 2007 σύμβαση ενυπόθηκου δανείου συνδεδεμένου με CHF με την εναγομένη Getin Noble Bank SA, στη Βαρσοβία, ποσού ύψους 185 375,71 PLN (περίπου 40 000 ευρώ) διάρκειας 360 μηνών. Σύμφωνα με τον όρο 9, παράγραφος 2, της συμβάσεως το ποσό του δανείου κατά την ημερομηνία της εκταμίευσης έπρεπε να μετατραπεί σε CHF σύμφωνα με τη συναλλαγματική ισοτιμία αγοράς του πίνακα ισοτιμιών της τράπεζας. Σύμφωνα με τον όρο 10, παράγραφος 3, της συμβάσεως οι μηνιαίες δόσεις του δανείου (υπολογιζόμενες σε CHF) έπρεπε να μετατρέπονται σε PLN βάσει της συναλλαγματικής ισοτιμίας πωλήσεως του πίνακα ισοτιμιών της τράπεζας κατά την ημερομηνία καταβολής εκάστης μηνιαίας δόσεως.
- 2 Το δάνειο προοριζόταν να καλύψει μέρος της τιμής αγοράς ακινήτου και να καλύψει τα έξοδα του δανείου. Η σύμβαση δανείου προέβλεπε ρήτρα μετατροπής του κεφαλαίου του δανείου σε ελβετικό φράγκο (CHF) σύμφωνα με συναλλαγματική ισοτιμία αγοράς που καθόριζε η εν λόγω τράπεζα, οι δε μηνιαίες δόσεις, υπολογιζόμενες σε φράγκα, έπρεπε να εξοφλούνται βάσει συναλλαγματικής ισοτιμίας πωλήσεως, την οποία επίσης καθόριζε μονομερώς η τράπεζα. Οι ενάγοντες ενημερώθηκαν για τις επιπτώσεις των διακυμάνσεων των επιτοκίων και των συναλλαγματικών ισοτιμιών, υπό τη μορφή συγκριτικού πίνακα στον οποίο εμφανίζονταν τα ποσά των μηνιαίων δόσεων, στην περίπτωση αύξησης του ποσού του δανείου κατά 20 % και σε περίπτωση αύξησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας κατά 9,21 % (ποσοστό που αντιστοιχούσε στη διαφορά μεταξύ της υψηλότερης και της χαμηλότερης συναλλαγματικής ισοτιμίας κατά το προηγούμενο έτος).
- 3 Στις 29 Σεπτεμβρίου 2022, το Ταμείο Τραπεζικών Εγγυήσεων, ενεργώντας βάσει του νόμου σχετικά με το Ταμείο Τραπεζικών Εγγυήσεων, εξέδωσε απόφαση για την έναρξη της αναγκαστικής εξυγίανσης της εναγόμενης τράπεζας μέσω μεταβατικού ιδρύματος. Βάσει της εν λόγω αποφάσεως συστάθηκε νέα οντότητα, με την επωνυμία VELO Bank SA, στην οποία μεταβιβάστηκαν σχεδόν όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της εναγόμενης Getin Noble Bank SA, εξαιρουμένων, ωστόσο, των περιουσιακών δικαιωμάτων που απορρέουν από ενέργειες εξώδικες, δικαστικές ή από αδικοπραξίες οι οποίες αφορούν συμβάσεις πιστώσεων και δανείων συνδεδεμένες με ελβετικό φράγκο (CHF) ή αναπροσαρμοζόμενες στη συναλλαγματική ισοτιμία του ελβετικού φράγκου

(CHF), καθώς και των απαιτήσεων που απορρέουν από τα εν λόγω περιουσιακά δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποτελούν αντικείμενο αστικών και διοικητικών διαδικασιών, ανεξαρτήτως της ημερομηνίας κατά την οποία προβλήθηκαν. Τούτο σημαίνει ότι το ενεργητικό της τράπεζας αποτελείται κυρίως από απαιτήσεις που απορρέουν από συμβάσεις δανείου οι οποίες, όπως και η σύμβαση των εναγόντων, περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες και είναι επίσης πιθανόν να προσβληθούν στο μέλλον. Η ως άνω απόφαση αποτελεί αντικείμενο προδικαστικού ερωτήματος υποβληθέντος από άλλο δικαστήριο στην υπόθεση C-118/23.

- 4 Από ανακοινώσεις του Ταμείου Εγγυήσεων στα μέσα ενημέρωσης προκύπτει ότι, εντός του έτους, θα υποβληθεί αίτηση για την κήρυξη της εναγόμενης τράπεζας σε πτώχευση καθώς και για την εκκαθάρισή της.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 5 Οι ενάγοντες (δανειολήπτες) άσκησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αγωγή ζητώντας πλέον να αναγνωριστεί η ακυρότητα της επίμαχης σύμβασης και να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει ποσά ύψους 48 352,97 PLN και 27 171,82 CHF (ποσό το οποίο με τις τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες αντιστοιχεί περίπου στο 95 % του εκταμιευθέντος κεφαλαίου), πλέον νομίμων τόκων υπερημερίας και δικαστικών εξόδων. Οι ενάγοντες υποστήριξαν ότι η σύμβαση δανείου περιείχε καταχρηστικές ρήτρες όσον αφορά τη σύνδεση του ποσού του δανείου με ξένο νόμισμα. Το ζητούμενο ποσό αντιστοιχεί στο άθροισμα των καταβολών που πραγματοποίησαν οι ενάγοντες, το οποίο συνιστά αδικαιολόγητο πλουτισμό της εναγομένης. Επικουρικώς, οι ενάγοντες ζήτησαν να συνεχιστεί η εκτέλεση της σύμβασης, μετά την απάλειψη των καταχρηστικών ρητρών από αυτή.
- 6 Η εναγόμενη τράπεζα ζητεί την απόρριψη της αγωγής και την καταδίκη των εναγόντων στα δικαστικά έξοδα. Η εναγομένη προέβαλε ενστάσεις για τυπικούς λόγους και αρνήθηκε τον καταχρηστικό χαρακτήρα των ρητρών της σύμβασης. Προσκόμισε έγγραφα προς τεκμηρίωση της νομιμότητας των εν λόγω ρητρών. Περαιτέρω, ισχυρίστηκε ότι η τράπεζα δικαιούται να αξιώσει την επιστροφή του συνόλου του αναληφθέντος κεφαλαίου καθώς και την καταβολή αποζημίωσης για τη χρήση του κεφαλαίου αυτού.
- 7 Μετά την έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης, οι ενάγοντες υπέβαλαν αίτηση για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων όσον αφορά το αίτημα περί κηρύξεως της ακυρότητας της σύμβασης, ζητώντας τον καθορισμό των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μερών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξυγίανσης με:
- i. αναστολή της υποχρέωσης καταβολής των μηνιαίων δόσεων του δανείου, έως του ποσού και στις ημερομηνίες που καθορίζονται στη σύμβαση δανείου για το χρονικό διάστημα από την άσκηση της αγωγής μέχρι και την οριστική περάτωση της διαδικασίας,

- ii. απαγόρευση στην εναγομένη να επιδώσει στους ενάγοντες προειδοποίηση καταγγελίας της συμβάσεως,
- iii. απαγόρευση στην εναγομένη να δημοσιεύσει στην Biuro Informacji Gospodarczej (υπηρεσία οικονομικών πληροφοριών, Πολωνία) πληροφορίες σχετικά με τη μη αποπληρωμή του δανείου κατά το χρονικό διάστημα που θα μεσολαβούσε από την έκδοση της ζητηθείσας προσωρινής διαταγής έως την περάτωση της διαδικασίας.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 8 Το αιτούν δικαστήριο έχει ήδη υποβάλει, σε παρόμοια υπόθεση, προδικαστικό ερώτημα σχετικό με τη γενική δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών μέτρων με αναστολή εκτελέσεως της συμβάσεως πιστώσεως, τα δε επιχειρήματα που προβλήθηκαν σχετικά με το εν λόγω προδικαστικό ερώτημα ισχύουν και εν προκειμένω (287/22). Ειδικότερα, κατά το αιτούν δικαστήριο, είναι επιτρεπτή η λήψη ασφαλιστικών μέτρων που συνίστανται στην αναστολή της υποχρέωσης καταβολής των δόσεων του δανείου. Η θεμελιώδης διαφορά ως προς τα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως έγκειται στη θέση της εναγόμενης τράπεζας υπό αναγκαστική εξυγίανση, γεγονός το οποίο έχει ουσιώδεις συνέπειες για το παραδεκτό της κίνησης της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων και της συνέχισης μιας ήδη κινηθείσας διαδικασίας.
- 9 Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως διατυπώσει γενικές εκτιμήσεις σχετικά με την ανάγκη να διαθέτουν τα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να διατάσσουν προσωρινά μέτρα προς διασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας των δικαστικών αποφάσεων που πρόκειται να εκδοθούν σχετικά με την προστασία των προβαλλόμενων δικαιωμάτων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης [βλ. απόφαση της 19ης Ιουνίου 1990, Factortame (C-213/89, EU:C:1990:257, σκέψη 21)· απόφαση της 11ης Ιανουαρίου 2001, Siples (C-226/99, EU:C:2001:14, σκέψη 19)· απόφαση της 13ης Μαρτίου 2007 (C-432/05, Unibet, σκέψη 67)].
- 10 Το αιτούν δικαστήριο εκκινεί από την παραδοχή ότι η ύπαρξη σε σύμβαση καταχρηστικών ρητρών οι οποίες επιβάλλουν στον καταναλωτή συναλλαγματικό κίνδυνο και παραπέμπουν σε συναλλαγματικές ισοτιμίες που καθορίζονται από την τράπεζα έχει ως αποτέλεσμα να καθίσταται ανίσχυρη η σύμβαση στο σύνολό της μετά την απάλειψη των εν λόγω καταχρηστικών ρητρών από αυτή, όπερ ισοδυναμεί με ακυρότητά της σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο (άρθρο 385¹ ΑΚ). Κατά συνέπεια, έκαστος των συμβαλλομένων ακυρωθείσας συμβάσεως δικαιούται να αξιώσει από τον αντισυμβαλλόμενο την επιστροφή της καταβληθείσας παροχής (άρθρο 410 του ΑΚ), ενώ η απόσβεση των εν λόγω απαιτήσεων μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί μέσω συμφηφισμού.
- 11 Το άρθρο 385¹ ΑΚ αποτελεί την μεταφορά της οδηγίας 93/13 στην πολωνική έννομη τάξη. Επομένως, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να διασφαλίζει στον μέγιστο δυνατό βαθμό την πραγματική επίτευξη των σκοπών της εν λόγω οδηγίας. Όπως έχει ήδη κρίνει το Δικαστήριο, το άρθρο 6,

παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι συμβατική ρήτρα η οποία κρίνεται καταχρηστική πρέπει καταρχήν να θεωρείται ως ουδέποτε υπάρξασα, οπότε δεν μπορεί να παράγει αποτελέσματα έναντι του καταναλωτή. Ως εκ τούτου, η διαπίστωση, με δικαστική απόφαση, του καταχρηστικού χαρακτήρα μιας τέτοιας ρήτρας πρέπει κατ' αρχήν να συνεπάγεται την αποκατάσταση της νομικής και πραγματικής καταστάσεως στην οποία θα τελούσε ο καταναλωτής αν δεν υπήρχε η εν λόγω ρήτρα. Εντεύθεν συνάγεται ότι η υποχρέωση του εθνικού δικαστή να αποκλείσει την εφαρμογή καταχρηστικής συμβατικής ρήτρας η οποία επιβάλλει την πληρωμή ποσών τα οποία κρίνεται ότι δεν οφείλονται εμπεριέχει κατ' αρχήν αποτελέσματα επιστροφής αναφορικά με τα εν λόγω ποσά [βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Francisco Gutiérrez Naranjo (C-154/15, C-307/15 και C-308/15, EU:C:2016:980, σκέψεις 61 και 62)].

- 12 Όταν η απάλειψη των καταχρηστικών ρητρών συνεπάγεται την ακύρωση της συμβάσεως δανείου, το αποτέλεσμα επιστροφής συνίσταται στην ίδρυση απαιτήσεως έναντι της τράπεζας για την επιστροφή των ποσών που καταβλήθηκαν δυνάμει της συμβάσεως δανείου. Κατά τον τρόπο αυτό, ο καταναλωτής καθίσταται πιστωτής της τράπεζας και η απαίτησή του μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης (μετά την έκδοση της οικείας δικαστικής αποφάσεως) ή συμψηφισμού με την απαίτηση της τράπεζας για την επιστροφή του αναληφθέντος κεφαλαίου. Η έναρξη αναγκαστικής εξυγίανσης αποκλείει τη δυνατότητα αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της τράπεζας, οπότε η μόνη αποτελεσματική οδός για την επίτευξη του αποτελέσματος επιστροφής που απομένει είναι ο συμψηφισμός. Ωστόσο, αν ο καταναλωτής έχει καταβάλει στην τράπεζα ποσό μεγαλύτερο από το αναληφθέν κεφάλαιο, στερείται της εν λόγω δυνατότητας όσον αφορά το υπερβάλλον ποσό.
- 13 Κατά το αιτούν δικαστήριο, η διάρκεια της συμβάσεως δανείου και η ιδιαιτερότητα της κατάστασης που δημιουργείται μετά την ακύρωση μιας τέτοιας συμβάσεως δημιουργούν αμφιβολίες ως προς τη σχέση της οδηγίας 93/13 με την οδηγία 2014/59. Η οδηγία 2014/59 δεν προβλέπει ειδικά δικαιώματα για τους καταναλωτές, επομένως θα πρέπει να θεωρηθεί ότι σε περίπτωση αναγκαστικής εξυγίανσης θα ήταν επιτρεπτός ο περιορισμός των δικαιωμάτων των καταναλωτών ως πιστωτών της τράπεζας. Η αρχή που διέπει την οδηγία 2014/59 είναι να μην περιέρχονται οι πιστωτές σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τις συνήθεις διαδικασίες αφερεγγυότητας και να αντιμετωπίζονται ισότιμα οι πιστωτές της ίδιας κατηγορίας. Επομένως, το να στερηθεί ο καταναλωτής την πραγματική δυνατότητα να ζητήσει την επιστροφή των πραγματοποιηθέντων καταβολών πέραν του ποσού του αναληφθέντος κεφαλαίου, μολονότι είναι δυσμενές για τον καταναλωτή, εντούτοις, φαίνεται να συνάδει με τους σκοπούς της οδηγίας 2014/59, δεδομένου ότι οι καταναλωτές από την άποψη αυτή αντιμετωπίζονται ισότιμα με τους λοιπούς πιστωτές.
- 14 Ωστόσο, το ύψος των υποχρεώσεων της τράπεζας έναντι των λοιπών πιστωτών περιορίζεται από την ημερομηνία θέσης σε αναγκαστική εξυγίανση. Μετά την ημερομηνία αυτή, το ποσό των απαιτήσεων έναντι της τράπεζας (π.χ. από την εξόφληση ομολόγων) δεν αυξάνεται, το οποίο σημαίνει ότι δεν αυξάνονται πλέον

ούτε οι αρνητικές συνέπειες της εξυγίανσης (ήτοι οι ζημίες) που αφορούν μειωμένη δυνατότητα ικανοποίησης ή ακόμη και απόσβεση οφειλής. Ωστόσο, καταναλωτής ο οποίος μετά την έναρξη της εξυγίανσης πραγματοποιεί καταβολές προς τράπεζα δυνάμει συμβάσεως περιέχουσας καταχρηστικές ρήτρες αυξάνει το ποσό της ζημίας του, δεδομένου ότι δεν θα δύναται πλέον να ανακτήσει τις καταβολές που πραγματοποίησε. Η δυνατότητα συμψηφισμού περιορίζεται στο ποσό της απαίτησης της τράπεζας και θα περιοριστεί από επιπλέον τυπικές απαιτήσεις στην επικείμενη διαδικασία αφερεγγυότητας. Κατά συνέπεια, ο καταναλωτής θα περιέλθει σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους λοιπούς πιστωτές.

- 15 Κατά το πρωτοδικείο, ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 93/13 και της οδηγίας 2014/59 η οποία θα καθιστούσε αδύνατη την αναστολή εκτέλεσως συμβάσεως πιστώσεως έναντι καταναλωτή κατόπιν σχετικής δικαστικής απόφασης θα ήταν αντίθετη προς την αρχή της αποτελεσματικότητας. Στην περίπτωση αυτή, ο καταναλωτής όχι μόνον θα στερείτο της δυνατότητας να απαλλαγεί πράγματι από σύμβαση που περιέχει καταχρηστικές ρήτρες, αλλά επιπλέον θα ήταν υποχρεωμένος να εκτελέσει την εν λόγω σύμβαση, δεδομένου ότι δεν θα είχε τη δυνατότητα μεταγενέστερης αποκατάστασης. Επομένως, η οδηγία 93/13 δεν θα ανέπτυσε αποτέλεσμα επιστροφής, δεδομένου ότι οι συμβάσεις που περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες θα εξακολουθούσαν να εκτελούνται αποφέροντας στον επαγγελματία τα αναμενόμενα έσοδα. Στην περίπτωση αυτή, η κίνηση της διαδικασίας εξυγίανσης από δημόσια αρχή η οποία ενεργεί βάσει του δικαίου της Ένωσης θα συνεπαγόταν την εκ μέρους των καταναλωτών παραίτηση από την άσκηση δικαιωμάτων τους, τα οποία προστατεύονται, μεταξύ άλλων από το άρθρο 38 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.
- 16 Εντούτοις, οι σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου ερμηνεύονται από τα δικαστήρια κατά τρόπον ώστε να αποκλείεται η δυνατότητα κινήσεως διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων κατά τράπεζας που τελεί υπό αναγκαστική εξυγίανση. Η ως άνω ερμηνεία παραβλέπει πλήρως τις διατάξεις της οδηγίας 93/13 και στερεί από τον καταναλωτή δικαιώματα που απορρέουν από την εν λόγω οδηγία. Ως εκ τούτου, τα δικαστήρια αρνούνται να διατάξουν ασφαλιστικά μέτρα υπέρ των καταναλωτών.
- 17 Οι εν λόγω διατάξεις του εθνικού δικαίου συνιστούν, κατά το αιτούν δικαστήριο, πλημμελή μεταφορά του άρθρου 70, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2014/59/ΕΕ στην εσωτερική έννομη τάξη, στον βαθμό που η διάταξη αυτή επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διασφαλίζουν ότι η αρχή εξυγίανσης (εν προκειμένω, το Ταμείο Τραπεζικών Εγγυήσεων) διαθέτει μόνον την εξουσία να περιορίζει το δικαίωμα των εξασφαλισμένων πιστωτών ενός ιδρύματος υπό εξυγίανση να προβαίνουν σε αναγκαστική εκτέλεση συμφωνιών παροχής ασφάλειας όσον αφορά οιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία του εν λόγω ιδρύματος, τούτο δε μόνον από τη δημοσίευση της κοινοποίησης του περιορισμού στο κράτος μέλος όπου έχει την έδρα του το ίδρυμα.

- 18 Εν τούτοις, το προαναφερθέν άρθρο 135, παράγραφοι 1 και 4, του BFGU παραβλέπει εντελώς τις προβλέψεις του άρθρου 70, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2014/59. Επομένως, κατ' ουσίαν, υπήρξε διευρυμένη μεταφορά της οδηγίας 2014/59 στην εθνική έννομη τάξη, με αποτέλεσμα να απαγορεύεται απολύτως κάθε διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων κατά οντότητας τελούσας υπό εξυγίανση, γεγονός που επίσης θίγει δικαιώματα των καταναλωτών που απορρέουν από την οδηγία 93/13.
- 19 Υπό την επιφύλαξη της αποφάσεως του Δικαστηρίου που θα εκδοθεί επί της υποθέσεως C-287/22, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η λήψη ασφαλιστικού μέτρου που συνίσταται στην αναστολή της υποχρέωσης καταβολής των δόσεων της επίμαχης στην κύρια δίκη συμβάσεως θα ήταν επιτρεπτή και στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας. Το ασφαλιστικό μέτρο αφορά μη χρηματική απαίτηση για την αναγνώριση της ακυρότητας συμβάσεως, η δε εν λόγω ακυρότητα δεν έχει άμεσες περιουσιακές συνέπειες επί του πτωχεύσαντος οφειλέτη. Το εν λόγω ασφαλιστικό μέτρο δεν συνιστά ασφάλεια επί της περιουσίας του πτωχεύσαντος κατά την έννοια του άρθρου 146, παράγραφος 3, του νόμου περί αφερεγγυότητας. Αντιθέτως, οι περιουσιακές συνέπειες για τον πτωχεύσαντα απορρέουν από τις χρηματικές απαιτήσεις που αφορούν την αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων στο πλαίσιο του αποτελέσματος επιστροφής το οποίο απορρέει από την εφαρμογή της οδηγίας 93/13 και των κανόνων μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο, όπως το άρθρο 385¹, παράγραφος 1, ΑΚ. Επομένως, η λήψη ασφαλιστικών μέτρων για την τελευταία απαίτηση δεν είναι επιτρεπτή.
- 20 Δεδομένου ότι η εξασφάλιση απαιτήσεως όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης θα επιτρεπόταν στο πλαίσιο διαδικασίας αφερεγγυότητας, ερμηνεία του άρθρου 135, παράγραφοι 1 και 4, BFGU, στο πλαίσιο της οποίας η εξασφάλιση της εν λόγω απαιτήσεως δεν είναι επιτρεπτή, θα έθετε τον καταναλωτή πιστωτή σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τη διαδικασία αφερεγγυότητας. Επομένως, η υιοθέτηση της εν λόγω ερμηνείας θα αντέβαινε στο άρθρο 34, παράγραφος 1, στοιχείο ζ', της οδηγίας 2014/59.
- 21 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 6 παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, ερμηνευόμενα υπό το πρίσμα της αρχής της αποτελεσματικότητας, επιτάσσουν ακόμη και στην περίπτωση έναρξης διαδικασίας αναγκαστικής εξυγίανσης, σε περίπτωση ασκήσεως αγωγής από καταναλωτή κατά επαγγελματία (τράπεζας) με αίτημα τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα ρητρών που περιλαμβάνονται σε σύμβαση δανείου και, κατά συνέπεια, την ακύρωση της συμβάσεως και την επιστροφή των ποσών που κατέβαλε ο καταναλωτής δυνάμει της άκυρης συμβάσεως δανείου (αποκατάσταση), το εθνικό δικαστήριο να έχει τη δυνατότητα να αναστείλει την εκτέλεση της εν λόγω συμβάσεως δανείου. Το είδος αυτό ασφάλειας δεν συνιστά πλεονέκτημα σε σχέση με άλλους πιστωτές, διότι δεν ισχύει για απαιτήσεις επιστροφής καταβολών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί προς στην τράπεζα.

- 22 Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η εναγόμενη τράπεζα έχει αξίωση επιστροφής του αναληφθέντος κεφαλαίου, το οποίο αποτελεί το κύριο περιουσιακό στοιχείο σε περίπτωση θέσης της υπό αναγκαστική εξυγίανση. Η αναστολή της εκτέλεσης πριν από την επίτευξη της επιστροφής του ποσού της απαιτήσεως της τράπεζας αντιβαίνει προς τον σκοπό της εν λόγω εξυγίανσης, δεδομένου ότι περιορίζει ή επιβραδύνει τη διαδικασία επιστροφής των κεφαλαίων, η οποία χρησιμεύει, ωστόσο, και για την ικανοποίηση άλλων πιστωτών. Επιπλέον, δεν αποκλείεται, πέραν της αξίωσης επιστροφής του αναληφθέντος κεφαλαίου, η τράπεζα να έχει και άλλες αξιώσεις, όπως αναφέρεται στα προδικαστικά ερωτήματα στις υποθέσεις C-520/21 και C-756/22.
- 23 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το αιτούν δικαστήριο προτείνει να δοθεί στο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι οι διατάξεις τις οποίες αφορά, ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των αρχών της αποτελεσματικότητας και της αναλογικότητας, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση και σε εθνική νομολογία οι οποίες δεν επιτρέπουν να γίνει δεκτή αίτηση προσωρινών μέτρων συνιστάμενων στην αναστολή εκτελέσεως συμβάσεως δανείου όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης ενόσω η τράπεζα τελεί υπό αναγκαστική εξυγίανση, όταν ο καταναλωτής έχει ήδη πραγματοποιήσει τις οφειλόμενες στην τράπεζα καταβολές, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εξακριβώσει.